

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Haymo||nis Episcopi Hal-||berstatten[sis] Homiliarum,
nunc sexto || maiori [pro] ante hac unquam dili||gentia
excusarum, || Pars ...**

praeter omnes omnium appendices, accesserunt iam recens homiliae
aliquot piæ, ante hoc tempus excusæ nusquam

Pars Aestivalis

Haimo <Altissiodorensis>

Haimo <Halberstadensis>

Coloniae, 1551

VD16 H 222

Abraë dictæ sunt promissiones & Gal. 3

urn:nbn:de:hbz:466:1-39335

onem peccator loquitur, quādo linguam, quæ cō-
uicij & derraçtionibus tortuosa fuerat, ad laudan-
dum deum, & exhortandum proximum commu-
tar. Sed quia post publicam pœnitentiam aliquis
non statim ad prædicandum prodire debet, bene
dicitur: [Et pœcepit illis ne cui dicerent.] Prius em̄
femetiptum curare debet, qui aliena uulnera uult
tergere. Vnde Apostolus, cum de ordinandis mini-
stris ecclesiæ loqueretur, ait: Non nuper conuer-
sum, non neophytum, ne forte elatus, in iudicium
incidar diaboli. Quem autem diurnitas tempo-
ris & perfectio pœnitentiæ idoneum reddit de fo-
uea peccati etiam alios extrahere debet, iuxta il-
lud quod in Apocalypsi dicitur: Qui audit, dicat,
Veni. Vnde & bene dicitur: [Quanto autem eis pœ-
piebat, tanto magis plus prædicabant, & eo am-
plius admirabantur, dicentes: Bene omnia fecit,
& surdos fecit audire & mutos loqui.]

1. Tim. 3.

Apo. 22.

DOMINICA XIII. POST PEN-
teosten. ad Galatas iij.

FRatres, Abraę dictæ sunt pmissiões &
semini eius. Nō dicit singulari numero. Ab-
raę dicta est pmissio & semini ei⁹. sed q̄a mul-
tæ pmissiões ad eum factæ sunt, tam de terra
re pmissiões, q̄ etiam de domino Iesu Christo,
ideo pluraliter dixit Abraę dictæ sunt pmissiões
& semini eius. Videamus & consideremus que
sint illæ pmissiões, si forte inueniamus aliqd̄ de
nobis gētilibus ei pmissum. Prima pmissio fa-
cta est ad eū, quando eum uocauit dominus, pro-
mittēs ut si egrederetur de terra sua, futur⁹ esset in
gētem magnā, & dicens: Exi de terra tua & de eo

Gen. 12.

gnatione tua, & uade in terram quam monstraue-
 ro tibi, & faciam te in gentē magnam. Deinde di-
 xit ei. Benedicens benedicam tibi, & multiplicans **Gen. 22.**
 multiplicabo te. Et rursus: In semine tuo benedi- **Ibid.**
 centur omnes gentes. & patrem multarum genti **Gen. 17.**
 um posui te. Quod autem subiungitur, [**& semini**
eius] subauditur, dictæ sunt promissiones. Quan-
 uis Apostolus specialiter semen Abrae Christum
 intelligat, possumus tamen in simplici modo semen
 illius accipere Isaac filium eius, & Iacob nepotem
 suum, ad quos etiam repromissiones legimus fa-
 ctas. nam legitur in Genesi, quod dormiēte Iacob
 quodam loco, apparuit ei deus, dicen: Terram in **Gene. 28**
 q̄ dormis, tibi dabo & semini tuo. Dicamus modo
 & secundum Apostolum: Abrae, inquit, dictæ sunt
 promissiones & semini eius. Quæ sunt illæ repro-
 missiones, quæ dictæ sunt de Christo uel in Christo,
 quod in illo benedicēde essent omnes gētes? iuxta
 quod iam diximus, In semine, inquit, tuo benedicē-
 tur omnes gentes. Semen ergo Abrae, Christus est, **Matt. 23**
 quia Abraam genuit Isaac, Isaac Iacob, Iacob autē
 Judam, de cuius tribu & progeie assumpsit domi-
 nus carnem in utero uirginali beatæ Mariæ, & p-
 cessit uelut sponsus de thalamo suo. ¶ Sed quæri- **Psal. 18.**
 tur quare omnes gentes dicantur benedici in Chri-
 sto, cum adhuc omnes gentes nō credant in eum?
 Et nulli dubiū est, aliū nō mereri benedici, nisi q̄ fi-
 dē eius habet. Quod duobus modis potest solui.
 Potest enī synecdochicos accipi, hoc ē, a toto pars,
 quia licet omnes non credāt, tamē ex omnibus gē-
 tibus fidē eius habent: uel omnes qui benedictio-
 nem merentur, in Christo benedicentur. Subne-
 dit ergo Apostolus & dicit

Non dicit, & seminibus, quasi in multis
 sed quasi in uno, & semini tuo qui est Chri-
 stus. Non dicit, subauditur, Abraæ dictæ sunt pro-
 missiones & seminibus eius: sed in singulari nume-
 ro dicit, semini. uel non dixit scriptura, in semini-
 bus tuis benedicentur omnes gētes: sed in semine
 tuo, ut de Christo intelligamus dictum. Si enim di-
 xisset pluraliter, seminib⁹, fortasse diceret aliquis,
 contendēdo de Dauid & de alijs Iudæis esse dictū.
 Quodā loco dicit Hieronymus, qui omnes scriptu-
 ras sacras ueteris & noui testamēti sensu & memo-
 ria pagans, nusq̄ potuit inuenire semina plurali
 numero posita si de propagatione filiorū res agi-
 tur. Si uero ad sementē fructuū pertinet, inuenitur
 pluraliter positum, ut in Genesi habetur: Precepit,
 Gen. 77: inquit, Ioseph Aegyptijs, ut acciperēt semina,
 & seminarēt, ne forte terra redigeretur in nihilū.

Hoc autem dico testamentum confirma-
 tum a deo. Hoc autem testamentum, id est, illud
 promissum quod factum est ad Abraam, dico ego
 confirmatum esse a deo. Hunc uersiculum uario
 modo in suis scriptis distinguunt doctores. Qui-
 dam enim faciunt perfectam distinctionē ubi di-
 citur, a deo: quidam uero mediam, quod utrunq̄
 potest conuenire. Testamentum hic appellat, pro-
 missionem quæ facta est ad Abraam, quod in se-
 mine eius benedicendæ essent omnes gētes. Quo
 modo istud testamentum, uel ista promissio est
 cōfirmata? Natus est Christus ex uirgine de semi-
 ne Abraæ, prædicauit, fecit miracula, redemit ge-
 nus humanum sua passione, misit discipulos suos
 prædicare & baptizare: & completum est quod

promisit Abraæ, quando apostoli profecti prædicauerunt ubiq; ipso cooperante intantum, ut in omnem terram sonus eorum procederet, & in fines orbis terræ, fama nominis eius diuulgaretur. Tunc in semine Abraæ, id est, in Christo benedictæ sunt omnes gentes eo modo, quo superius diximus, & promissio eius ad impleta est.

Quæ post quadringentos & triginta annos facta est lex, uel data in monte Sina, [non faciet irritum,] subauditur testamentum, ad euacuandam uel ad destruendam promissionem Abraæ. Irrita res est, inanis & uacua. Verbi gratia, sicut solent esse folliculi grani frumenti aut ciceris, siue alicuius leguminis uel seminis. Lex ergo quæ data est filiis Israel post factam repromissionem ad Abraam, non facit uacuum & inane illud testamentum, ut illa euacuaretur. ¶ De hoc numero quadringentorum & triginta annorum, uario modo doctores disputant, per longas ambages & circuitiones colligentes. Sed non illa omnia succincte perstringentes, compendioso utamur exitu, computantes ipsos annos a uocatione Abraæ de terra Chaldæorum, usq; ad exitum filiorum Israel de Aegypto, hoc modo: A uocatione Abraæ de terra Chaldæorum, usque ad ingressum Iacob in Aegyptum, computantur anni ducenti quindecim, iterum ab ingressu Iacob in terram Aegypti, usque ad exitum filiorum Israel ex ea, computantur similiter anni ducenti quindecim. Qui simul iuncti, complent numerum quadringentorum & triginta annorum, post quos data est lex, ex quo repromissio facta est ad Abraam. Dicendum est etiam, quomodo illud intelligendum sit, quod loquitur deus in Genesi ad Ab-

Gene. 15. **A**am. Scito prænoscens quod peregrinum erit semen tuum in terra non sua, se & affligent eos q̄s male tractabūt annis quadringentis. Narrat namque scriptura, quia post mortem Ioseph surrexit rex in Aegypto, qui ignorabat Ioseph, & cœpit affligere filios Israel. ¶ Sed sciendum est, quia quod dicit, peregrinum erit semē tuum in terra nō sua, ad omne tempus quadringentorum annorum est referendum: quia Abraam & Isaac atque Iacob in terra non sua peregrini & aduenæ fuerunt, & filij eorum longo tempore. Quod autem subiungit, seruituti eos subijcient, maleq; tractabunt annis quadringentis, ad extremam partem & ad ultimum quadringentorum annorum est referendū, in quo illi afflicti sunt, a morte uidelicet Ioseph, usq; ad egressionē illorū de Aegyptiaca seruitute.

Nam si ex lege hereditas, iam non ex promissione. Abraæ autem per repromissionem donauit deus. ¶ Nam si ex lege hereditas, iam non ex promissione. hoc est, si per legem data esset Abraæ hereditas terræ repromissionis, quam possedit in filijs suis, uel hereditas totius mundi, quam possidet in Christo, qui de semine eius natus est, iā non esset repromissio illa datio, sed lex. Hereditatem enim totius mundi Abraam in Christo possidet. Abraæ autem non per legem donauit deus hereditatem totius mundi, sed quod maius est, per repromissionem. Sive per repromissionem datum est semen, quod est Christus, in quo omnes benedicentur gentes. [Quid igitur lex?] Beatus Augustinus exponens hanc epistolam ad Galatas, primum ita distinxit: Quid igitur? Sed postea relegens quæ distauerat, correxit suum errorem in libro *Retra*

Statuam, atq; ita præcepit distingui: Quid igitur
lex: id est, Vt quid uenit lex: aut quid fuit, uel qua
re data est, si Abrazæ hæreditas p̄ repromissionē da
ta ē: Ad hæc respondit sibi ipse Apostolus, in geus:

Propter transgressiones posita est, quoad
usque ueniret semen, id est, Christus, [Cui]
Christo uel semini [promiserat,] subauditur, qđ
in eo benedicendæ essent omnes gentes. Trans
gredi, est ultra ire & uariari. Ideo ergo data est lex
post repromissionem, ut homines compesceret et
prohiberet a peccatis, qui proni erant ad transgre
dienda præcepta omnipotentis dei & naturalē le
gē. Statim enim ut egressus est populus de erga
stulo Aegyptiorū, antequā transisset mare, mur
murauit. Rursusq; trāsito mari murmurauit, atq;
dum peruenissent ad montem Sina. Postquā autē
acceperunt decem præcepta, fecerunt caput bouis
quē adorabant Aegyptij, & inclinati sunt ante il
lud Pro talib⁹ ergo & huiuscemodi trāsgressiōibus
data est, ut talia prohiberet, dū minatur mortē illis.

Ordinata p̄ angelos in manu mediatoris,
hoc est, deposita & descripta atq; dictata ipsa lex
per angelum. Per subiectam siquidem creaturam
loquebatur deus ad Moysen, hoc ē, per angelum,
sicut Stephanus in Actibus apostolorum dicit In- Act. 7a
dax: Hic est Moyses, qui fuit in ecclesia in solitu
dine cum angelo, qui loquebatur ei in mōte Sina.
In manu mediatoris, id est, in potestate uerbi dei,
hoc est, filij dei, qui postea assumendo carnem, no
bis mediator factus est. Nisi enim hominem assu
meret, mediator nobis alio modo esse non posset.
Sed assumens carnem nostræ fragilitatis, nobis

Deu. 5.

mediator factus est, assistens tunc uultui dei pro nobis, & per illum nostras preces dirigimus ad deum patrem. Quidam uoluerunt interpretari, in hoc loco mediatorem Moysen, propter hoc quod ipse dixit, Ego sequester & medius fui inter deum & uos in tempore illo. Sed melius est, secundum beatum Augustinum, ut modo superiori intelligamus, referres illud ad Christum, cuius dispositione ipsa lex data est per angelorum ministerium. Sicut enim eius potestate predicta sunt oracula prophetarum, que dicebant, Verbum domini quod factum est ad Ioel aut ad Isaiam, ira eius dispositione conscripta est lex.

Mediator autem unius non est.

Mediator (subauditur, paritus) non potest esse, nisi inter duos aut inter plures ipse sit medius.

Deus autem unus est. Hoc ideo addidit Apostolus, ne quis putaret Christum ideo ab unitate diuinae naturae penitus esse diuisum, quia mediatoris suscepit officium. Licet enim ipse nobis mediator sit per humanitatem, tamen non est abruptus a natura diuinae paternitatis: sed ipse qui est uerus deus & uerus homo in una persona, ipse semper aequalis manet patri in natura & potestate diuinitatis.

Lex ergo aduersus promissa dei? Absit.

Nunquid ergo lex contraria est promissioni omnipotentis dei, quae facta est ad Abraam de Christo, quod in semine eius benedicenda essent omnes gentes? Absit. Non fiet istud, ut aliquis credat legem contrariam esse huic promissioni, ut illam euacuet.

Si enim data esset lex, quae posset uiuificare, id est iustificare, Anima quam diu non peccat uiuit deo: cum uero criminalibus peccatis se impli-

eat, moritur, iuxta illud: Anima q̄ peccauerit, ipsa morietur. Lex illa Mosaica nō poterat hominem ab hac morte suscitare, quia ostendebat peccata, non tamen tollebat. Impossibile siquidem erat, sanguine hircorum auferri peccata. Quod si posset hominem iustificare, & ianuam regni aperire, vere ex lege esset iustitia, hoc est, in lege putaretur iustificatio & mundatio peccatorum, & per legem putaretur esse exclusa promissio. Si em̄ lex posset nos mundare & iustificare, quid esset necessesse uenire Christum? Sed quia illa hoc non ualuit, ideo aduentus Christi nobis necessarius fuit.

Leze. 18.

Heb. 10.

Sed conclusit scriptura omnia sub peccato, ut promissio ex fide Iesu Christi daretur credentibus. Sed conclusit scriptura legis, omnia genera hominum & omnes Iudæos sub peccato, id est, ostendit quod nullus esset qui illam posset implere. Dicebat enim lex: Non occides, non adulterabis, nō facies hoc uel illud: quia si feceris, morte animæ morieris. Prædicebat ista cauenda: sed si committerentur, non tollebat. Et dū aliquis illam perpetrabat, ostēdebat illum lex esse peccatorem. Si ergo ostendebat peccata & nō tollebat, nunquid erat autor sceleris & culpæ peccātium? Minime, uerbi gratia. Sic erat ipsa lex, sicut quidam rex uel qualibet maieestas terrena, quæ statuit & proponit legem & edictum, ut si quis hoc uel illud fecerit, aut in carcerem truderetur, aut capite truncabatur. Transgreditur aliquis illud edictum, & ponitur in carcerem. Nunquid rex autor ē culpæ illius, quia præceptum statuit? Non. Sed ipse qui commisit, autor est suæ culpæ. Quod si in delibatur, gra

Exo. 20.

tia & pietas est regis. Ita & lex ostendebat peccata & prohibebat, sed tamen non intelligebat, ut promissio ex fide Iesu Christi, quæ facta est ad Abraam, daretur credentibus, ut in nomine eius benedicerentur omnes gentes, & in fide ipsius iustificarentur: esset quæ gratia & indulgentia ipsius, ut quos lex non poterat saluare, ipse redimeret: & qui per legis opera non eramus digni iustificari ac uiuificari, per eius fidem obtineremus.

DOMINICA XIII. POST PENTECOSTEN. Lucae X.

In illo tempore dixit Iesus discipulis suis: **Beati oculi qui uident quæ uos uidetis. Et reliqua.**

IN exordio huius lectionis quæritur, quæ dominus oculos se uidentium beatificet. Nunquid omnes oculi beati fuerunt, qui eum corporaliter uideri potuerunt? Nunquid beati oculi Pilati & Caiaphæ, & ceterorum qui eum uiderunt & crucifixerunt? Aut nunquid oculi Iudæ beati, qui eum uidit & tradidit? Nō. Alioquin & oculi

bestiarum & uolucrum beati esse possent. Sed beatos dicit oculos apostolorum, quibus se & patrem reuelare dignatus est, pro quibus superius patrem glorificauerat, dicens: **Confiteor tibi pater, domine cali & terræ, quia abscondisti hæc a sapi-**

**Matt. 11.
Luc. 10.**